

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

ORMAN FAKÜLTESİ
DERGİSİ

SERİ B. CİLT I. SAYI II.

**EIDG. TECHNISCHE HOCHSCHULE'NİN UTLİBERG'DEKİ
TEDRİS ORMANI VE KANTONAL BİTKİ KORUMA
MINTAKASI**

Yazan: Dr. H. Lamprecht — Çeviren: Dr. M. Sevim

Büyük Züriç şehri mıntakasına gelerek Utlıberg'deki ormanların gezinti yollarında biraz sükûnet ve istirahat imkânları arayan herkes, ergeç bir defa şu tablonun önünde duracaktır:

«Eidg. technischen Hochschule'nin tedris ormanı ve kantonal bitki koruma mıntakası. Bu orman tedris ve araştırmaya yarar. Ziyaretçilerden, her türlü zarar yapmaktan kaçınmaları rica olunur. Çiçek koparmak ve bitkilerin sökülmesi (mantarlar müstesna), 10 Ocak 1946 tarihli Hükûmet kararı ile kesin şekilde menedilmiştir.»

Bu yasağı gören bir çokları başını sallar ve bununla, esasen muhtelif polis ve hükûmet emir ve talimatı ile tahdit edilmiş olan hürriyetinin bir kısmını daha kaybettiğini görür. Fakat bu ziyaretçi, bilâhara tedris ormanının vazife ve maksadını öğrenir ve bitki koruma mıntakasının meydana getirilmesinde âmil olan gayeyi anlarsa, başını sallamaktan vazgecektir. İşte bu hususları gözönünde bulundurarak, Utlıberg'deki tedris ormanı ve bitki koruma mıntakası hakkında aşağıdaki tanıtıcı malûmatı vermeyi lüzumlu gördük.

Eidg. technischen Hochschule'nin Ormancılık kısmına ait olan ve vüsatı takriben 200 hektarı bulan tedris ormanı aşağıdaki hususların teminine yaramaktadır:

- 1 — Orman talebelerinin muntazam şekilde tatbikat görmeleri.
- 2 — Ormanı işleten ve idare eden Silvikültür Enstitüsü doçentine, çalışma sahası olması ve böylece onun pratikle sıkı ve devamlı şekilde münasebetini sağlaması,
- 3 — Ormancılık araştırmalarına yaraması,
- 4 — Bir nümune orman işletmesini temsil etmesi.

Bu tedaris ormanından, Silvikültür tedarisatından başka, Bitki sosyoloji, toprak ilmî, orman şosaları inşası, ölçme bilgisi, orman intifai, orman idaresi ve saire gibi daha bir çok branşların tatbikatlarında da faydalanılmaktadır.

Burada pek çeşitli Silvikültür sual ve problemleri sistematik şekilde izah edilmektedir. Nitekim meşe ve melezin yetişmelerine ait araştırmalar bu hususta bir misal teşkil etmektedir. Bundan başka yabancı hayvan zararlarına karşı alınan tedbirler, sun'î orman meşcerelerinin tabii ormanlara tahvili usulleri pratik olarak denenmekte ve meşcere bakım metodları daha çok geliştirilmektedir. Bugün için yetiştirme hormonları kullanılmak suretiyle (Wuchshormonen) çeliklerden orman ağaçlarının yetiştirilmesine ait yeni yollar etüd edilmekte, rasyonel çalışma metodları üzerinde daimî surette araştırmalar yapılmakta ve bu işlerde kullanılan alât ve edevatın randımanı kontrol edilmektedir. Gene bu arada muhtelif orman ağaçlarının yaprak prodüksiyonlarının toprak üzerindeki tesirleri büyük sahalarda araştırılarak izah edilmektedir.

Bu işlerde —en az derecede de olsa— halkın işbirliğinden sarfınazar edilemez. Başı boş dolaşmak, tecrübe sahalarına girmek, piknik için tecrübe mahallerinde ateş yakmak ve buna benzer şeyler, uzun yıllara ait çalışmaların semere ve emeğini kısa zamanda mahvedebileceği gözönünde tutulmalıdır.

Belki, bu tedaris ormanının, tahrip edilme tehlikesine rağmen şehrin hemen yakınında ne sebeble kurulmuş olduğu suali hatıra gelebilir. Bu hususta mevcut bir çok sebeplerden, burada yalnız en önemlilerini zikredeceğiz:

Muhtelif ekspozisyon, meyil dereceleri ve fazla yükseklik farkları ile Utlberg mıntakası, bir tedaris ormanında bulunması lâzım gelen vasıflar bakımından, tedaris ormanı olmaya pek uygundur, öyle ki bu şartları haiz memleketimizde ikinci bir mıntaka mevcut değildir. Bu ormanın en mühim değeri, Hochschule'nin yakınında olmasıdır. Bundan dolayı tedaris ormanında talebeler yeni kazandıkları teorik bilgilerini pratikle mezcedebilmektedirler. Denebilir ki bir mimar için tersimat salonu, bir kimyager için laboratuvar ve bir doktor için hastane ne ise, orman talebesi için de Utlberg ormanı aynı şeydir. Orman tedaris maksadlarını tahakkuk ettirebiliyorsa, bunu şehirden uzak olmamasına medyunuz. Ormanın kolayca gidilebilir mesafede olması, aynı zamanda her sene muhtelif memleketlerden binlerce seyyahın (tabii ilimler müntesibi, ormancı v.s.) buraya gelmeleri üzerinde de âmil olmaktadır. Velhasıl bu tedaris ormanı ile yalnız Hochschule değil, Zürich şehri de gurur duyabilir.

Takriben 20 yıl içinde tedaris ormanının kaydettiği memnuniyeti mucip değişimleri bazı rakamlarla aydınlatmak mümkündür: meselâ 1926 yılının dikili ağaç serveti beher hektarda 254 m³ e baliğ oluyorken, 1944 yıl-

İna kadar bu miktar 68 m³ fazlalıkla 322 m³ e yükselmiş bulunmaktadır, ki bu da % 16 dan % 22 ye yani % 6 kadar bir artışı ifade etmektedir. Dikili servetin kalitesi de aynı zamanda iyilerin sahada bırakılması suretiyle ıslâh edilmektedir; öyle ki dikili servette miktar artmasından başka, daima kalitatif ve ebadca daha kıymetli sortlara doğru bir kayma vukubulmaktadır. Aynı zaman zarfında yıllık intifa 550 m³ dan 1100 m³ a yükselmiş bulunmaktadır. Yapılan ihtimamlı bakım, iyi evsafılı ve teccessüm kabiliyetini haiz ağaçların gelişmesine yardım edilmesi, teccessümden kalmış düşük evsafılı materyelin sahadan çıkarılması suretiyle, bu 20 sene içinde (ormanın ömrü yanında bir kaç gün demektir) yukarıda zikredilen randıman seviyesine erişilmiştir.

Tedris ormanının estetik değeri de mütemadiyen artmakta ve göz önünde tutulmaktadır; zira modern Silvikültürün temel prensiplerinden biri de, işletme ormanında dahi, ormanın asil çatısını yerli ağaç nevelerinin teşkil etmesine çalışmaktır. Tabiaten yerli olan bu ağaç türleri, yüzlerce senelik seleksiyon olayı ile yetiştirme muhitine uygun ve hayat faaliyetini haiz elemanlar olduklarını göstermişlerdir. Tabii vejetasyon yetiştirme muhiti ile birlikte canlı bir muvazene teşkil eder. Yetiştirme muhitine uygun olmayan ağaç türlerinin yetiştirilmesi ile bu muvazene zarara uğrar.

Tedris ormanında tabii ağaç türleri garnitürü, galip şekilde yapraklı ağaçlardan tereküp etmektedir. Her ne kadar bugün hâlâ geniş mikyasta sun'î Lâdin meşcereleri tabiata yabancı bir ormancılık intibamı yaratıyorsa da, ormanda ibrelî ağaç yüzdesi 1926 yılındanberi % 65 den % 50 ye düşmüştür, buna mukabil yapraklı ağaç iştiraki % 35 den % 50 ye yükselmiştir. Bu gelişme daha ziyade ileri gitmektedir. Saf ve ekseriyetle hastalıklı bulunan ibrelî ağaç meşcerelerinin ıslâh edilerek yeniden yetiştirilmesine devam edilmektedir, öyle ki gelecekte tekrar sağlam, tabiata uygun olarak yetiştirilmiş ormanlar Utliberg mailelerini süslemiş olacaklardır.

Tabii ağaç türleri muayyen partiler halinde tamamiyle sahadan uzaklaştırıldıkları halde, tedris ormanı çok değişken yetiştirme muhiti münasebetleri ile, mailelerinde, düzlüklerinde, ratıp muldelerinde, güneşli mahallerde ve gölgeli bayırlarda ağaç türleri itibariyle bir zenginlik göstermektedir. 1944 yılında yapılan meşcere tavsiflerinde 20 den fazla muhtelif ağaç türü tesbit edilmiştir. Yüzlerce senelik yaşlı zenepli meşelere yerli olarak, ekseriyetle arazinin alt ve orta kısımlarında, ratıp ve ağır topraklar üzerinde görülmekte, buna mukabil zenepsiz meşeler çakıl ve Morenden müteşekkil güneşli tepeleri tercih etmektedir. Her iki meşe türünün geniş tepе çatısı himayesi altında sadık yerdeş ağaç türü olarak gürgene rastlanmaktadır. Gümüşü gri renkli ve ekseriyetle uzun, düzgün ve dolgun gövdeler teşkil eden kayınlar, bazan münferit, bazan gruplar ve bazan da meşcereler halinde görünmektedirler. Karaağaç, Akçağaç ve bilhassa Dişbu-

daklar kaynak horizonlarını, küçük derelerin kenar şeritlerini, mailelerin alt kısımlarının daimî ratıp mahallerini tercih etmektedirler. *Sorbus aria* (Mehlbeere), *Sorbus aucuparia* (Vogelbeer), *Sorbus torminalis* (Elsbeere) ve yabani armutlar umumiyetle Reppischtal mailesinin güneşli taraflarını süslerler. Huş, Titrek kavak muayyen yetiştirme muhitine sıkı olarak bağlı değillerdir. Bunlar gençlik devrelerinde tecessümlerine kâfi gelecek ışıık miktarını bulabildikleri her yerde yetişirler. Buna mukabil Kızılağaç galip şekilde ıslak Mulde'lere bağlı kalmaktadırlar. Halbuki bu yerlerde diğger ağaç türleri oksijen noksanlığından zarar görmektedirler. Porsuk, yüzlerce senelik esrarengiz ömrünü ormanların en loş ışığı altında geçirir. Bunun aksine olarak, güneşin çocuğı diyebileceğimiz çamın her şeyden önce Reppischtal mailesinin ışıklı mahallerinde meşçere teşkil ettiği görülür. Meleze güneşli Moren tepeleri üstünde çamın yakın arkadaşı olarak rastlanmaktadır. Lâdin ve Göknar, önceden de izah edildiğı gibi, ekseriyet itibariyle yalnız sun'î meşçereler halinde temsil edilmektedir.

Tabii ağaç türleri itibariyle görülen zenginliğin şayanı hayret derecede fazla olması, bu mıntakada iki muazzam areal orman kuşağının birbiri üstünde yer almış olması ile izah edilmektedir. Kayın ormanı, dağın serin ratıp mahallerinden başlayarak Albis üzerinden Utliberg'e kadar uzanmaktadır. Onun son ölçüleri, şehre bakan meyilli kuzey mailesinde Waldegg mevkiine kadar yayılırlar. Collinen kademesinin daha sıcak ve daha ratıp vadilerinde bir meşe-gürgen karışık ormanı kayının hakimiyetine galebe çalar. Bu ormanın öncüleri ise, Hohenstein (720 m. denizden yüksek) mıntakasının güneşli ve sıcak tepelerine ve daha yükseklere çıkmaktadırlar.

Zikredilen bu vejetasyon fertleri ve bunlara yerdeşlik eden türlü floranın muhafazası maksadiyle Utliberg bitki koruma mıntakası ihdas edilmiştir. Biz ve bizden sonra gelecek olanlar, bu vejetasyon fertlerinin yurdumuzda daima çiçeklenip meyve vereceklerine sevinmelidirler.

Utliberg ormanı, günün mekanik ve beton devrinde de bir arazi parçası olarak kalabilirse, büyük Zürich şairi (Gottfried Keller) in şu sözü istikbale de raci olabilecektir :

«Ey gözler, iç, kirpikler ne tutarsa,
cihanın altın deryasından.»

«Trink, o Augen, was die Wimper hält,
von dem goldnen Überfluss der Welt.»